

3 Tdo 856/2010

U s n e s e n í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 25. srpna 2010 o dovolání obviněného J. J., proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 8 To 29/2010, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 2 T 12/2008, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného J. J. odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 2 T 12/2008, byl obviněný J. J. uznán vinným zločinem ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, odst. 5 tr. zákoníku.

Toho se podle skutkových zjištění krajského soudu dopustil tím, že:

„Dne 17. 5. 2008 v době kolem 02.10 v T., v ulici L., před branou domu po předchozím požití alkoholických nápojů a následně slovní i fyzické potyčce mezi ním a L. L., v průběhu potyčky s vědomím možného způsobení těžké újmy na zdraví, úmyslně použil vůči L. L., legálně drženou střelnou zbraň značky Glock model 17, ráže 9 mm, tak, že na něho ze vzdálenosti nejméně do 1,5 metru dvakrát vystřelil a zasáhl ho nejprve do nohy, poté do hrudníku, čímž mu způsobil průstřel levého bérce dolní končetiny a průstřel v oblasti levého hrudníku, pronikající srdcem a způsobující vnitřní krvácení, na jehož následky L. L. téhož dne v 03.58 hodin zemřel.“

Za tento zločin mu byl podle § 146a odst. 5 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti roků. Obviněnému byl dále uložen podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku trest propadnutí shora popsané pistole zn. Glock včetně zásobníku s 12 kusy nábojů a 1 kusu náboje zn. Luger. Rozsudkem bylo rovněž rozhodnuto o povinnosti obviněného k náhradě škody pozůstalým poškozeného.

Tento rozsudek byl napaden odvoláními obviněného i státního zástupce. Obviněný jím napadl všechny výroky rozsudku, domáhal se zproštění obžaloby na podkladě tvrzení, že u něj šlo o jednání v nutné obraně podle § 13 tr. zák. Státní zástupce podal odvolání v neprospěch obviněného proti výroku o vině i trestu, které v rámci veřejného zasedání upřesnil tak, že jednání obviněného nemělo být posouzeno jako zločin zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku, nýbrž jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., neboť obviněný nejednal v silném rozrušení ze strachu a zmatku.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. 8 To 29/2010, z podnětu odvolání státního zástupce napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. řádu zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že obviněného J. nově uznal vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. Toho se podle výroku rozsudku vrchního soudu dopustil tím, že

„Dne 17. 5. 2008 v době kolem 02.10 hodin v T., v ulici L., před branou domu po předchozím požití alkoholických nápojů a následné slovní a fyzické potyčce mezi ním a L. L., v průběhu potyčky úmyslně použil vůči L. L., legálně drženou střelnou zbraň značky Glock, model 17, ráže 9 mm, tak, že na něho ze vzdálenosti 50 až 150cm dvakrát vystřelil a zasáhl ho nejprve do nohy, poté do hrudníku, čímž mu způsobil průstřel levého bérce dolní končetiny a průstřel v oblasti levého hrudníku, pronikající srdcem a způsobil vnitřní krvácení, na jehož následek L. L. téhož dne v 03.58 hodin zemřel.“

Za to mu byl podle § 219 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Současně bylo rozhodnuto o povinnosti obviněného k náhradě škody vůči pozůstalým.

Odvolání obviněného bylo podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítnuto.

II.

Proti rozsudku vrchního soudu podal obviněný J. J. prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., neboť má za to, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném hmotněprávním posouzení, a dále namítá, že bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání podle § 256 tr. ř. proti rozsudku I. stupně a v řízení mu předcházejícím byl dán dovolací důvod dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný dovoláním především napadá posouzení jeho jednání soudem druhého stupně jako trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., když podle obviněného z formulace skutkové věty v rozsudku odvolacího soudu nelze dovodit jeho úmysl ve smyslu § 4 tr. zák., byť nepřímý, poškozeného usmrtit. V souvislosti s touto námitkou cituje judikaturu obecných soudů, podle níž je nezbytné, aby úmysl pachatele byl spolehlivě prokázán. Cituje rovněž četnou judikaturu Ústavního soudu, podle níž nelze úmysl pachatel jen předpokládat, a to ani na podkladě skutečnosti, že útok byl veden do míst, kde se nacházejí životně důležité orgány. Podmínkou závěru o úmyslném zavinění je, že si následek v podobě smrti poškozeného představoval alespoň jako možný.

V další pasáži dovolání obviněný konstatuje, že si je vědom, že zásah do skutkových zjištění v rámci dovolacího řízení je možný jen v případě extrémního nesouladu mezi hodnocením důkazů, skutkovými zjištěními a z nich následně vyvozenými právními závěry. O takový případ se však podle přesvědčení obviněného jedná v jeho věci. Obviněný v této souvislosti vytýká odvolacímu soudu, že sklouzával k vlastnímu hodnocení důkazů a učinil tak i jiná skutková zjištění než krajský soud. Rozdíl spatřuje zejména v tom, že zatímco soud prvního stupně uzavřel, že obviněný jednal ve stavu velmi těžkého afektu strachu a obav o svůj život, ve snaze odvrátit co nejrychleji útok, odvolací soud takový závěr neakceptoval. Obviněný v této souvislosti znovu opakuje svou obhajobu, že obavy o svůj život vyplývaly jednak z prohlášení poškozeného „Zabiju tě !“, jednak z toho, že na něj útočil i pes poškozeného. Zpochybňuje v této souvislosti výpověď svědkyně E. P., že pes na něj pouze vrčel, jakož i svědka J. P. s tím, že při prohlídce jeho těla byly zjištěny i stopy po kousnutí psem. Obviněný proto setrvává na svém stanovisku, že nebyla spolehlivě vyvrácena jeho obhajoba, že v době činu jednal v nutné obraně. V této souvislosti vyzdvihuje, že podmínkou jednání v nutné obraně není tzv. subsidiarita (tj. že jako policista měl využít všech méně účinných možností k odvrácení konfliktu, např. vyzvat před střelbou útočníka, aby svého jednání zanechal). Podmínkou je pouze to, že obrana nebyla zcela zjevně nepřiměřená útoku. Takový závěr podle judikatury neplyne ani ze skutečnosti, že obránce vůči neozbrojenému útočníkovi užil

střelné zbraně. Střelba z pistole byla podle obviněného v dané situaci jedinou dostupnou možností, jak se bránit v době, kdy byl ohrožen na životě. Obviněný také tvrdí, že přesný časový odstup mezi oběma výstřely na poškozeného nebyl zjištěn, takže nelze vyloučit ani možnost, že na poškozeného vystřelil poté, když ani po prvním výstřelu jeho útok neustával (skláněl se nad obviněným). Poukazuje rovněž na závěry znaleckého posudku o vyšetření jeho duševního stavu, podle něhož jednal pod vlivem smrtelného strachu. V popisu skutku ve výroku vrchního soudu však popis jeho psychického stavu v době činu chybí.

V petitu svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil jak rozsudek vrchního, tak krajského soudu a krajskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší státní zástupkyně se k podanému dovolání podle § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřila.

V úvodu svého vyjádření konstatuje, že zásah do skutkových zjištění je sice v určitém rozsahu možný i v rámci řízení o dovolání, avšak pouze v případě existence tzv. extrémního nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a právními závěry, taková situace však v posuzované věci podle jejího názoru nenastala. Podle ní lze vycházet ze skutkové věty rozsudku odvolacího soudu, neboť ten skutkové závěry soudu prvního stupně akceptoval. Nejvyšší státní zástupkyně zastává názor, že obviněný si vzhledem k charakteru užití zbraně, intenzitě útoku a jeho směřování musel být vědom možnosti způsobit poškozenému smrt. Nelze přitom dovodit existenci žádné konkrétní okolnosti, s níž mohl obviněný počítat, že zabrání takovému následku. Závěr o nepřímém úmyslu obviněného podle § 4 písm. b) tr. zák. poškozeného usmrtit proto považuje za v souladu se zákonem. Možnost aplikace § 13 tr. zák. o nutné obraně považuje za vyloučenu s ohledem na to, že celý konflikt vyprovokoval obviněný. Při potyčce měl sice převahu poškozený, ta však svou intenzitou přes přítomnost psa nedosáhla závažnější úrovně, což je zřejmé ze zranění, které utrpěl obviněný. Obviněný ale přesto užil střelnou zbraň zcela neadekvátním způsobem tak, že poškozeného střelil do nohy a vzápětí, aniž by vyčkal reakce poškozeného, ho druhým výstřelem usmrtil. Podle nejvyšší státní zástupkyně tak v jeho jednání absentuje znak proporcionality a nelze na ně aplikovat ust. § 13 tr. zák.

V petitu svého vyjádření uvádí, že hmotně právní posouzení jednání obviněného v napadeném rozhodnutí považuje za správné a navrhuje proto dovolání obviněného odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

III.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve ověřil, zda je dovolání přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na předepsaném místě.

Poté se zaměřil na to, jestli dovolatelem J. J. uváděné důvody lze považovat za některý z dovolacích důvodů vyjmenovaných v § 265b odst. 1 tr. ř., jelikož uplatnění námitek, které naplňují dovolací důvod, je nezbytnou podmínkou přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem dle § 265i odst. 3 tr. ř.

Na tomto místě Nejvyšší soud připomíná, že v rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze v souladu s konstantní judikaturou namítat, že zjištěný skutek byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, přestože znaky tohoto trestného činu, resp. znaky žádného trestného činu neměl. Myslí se tím přitom skutek, tak jak byl soudem zjištěn. Tento dovolací důvod neumožňuje namítat nesprávnost skutkových zjištění ani neúplnost

provedeního dokazování (k tomu viz rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 412/02, II. ÚS 651/02, III. ÚS 282/03).

Dovolatel uplatnil námitky skutkové povahy především ve vztahu k posouzení otázky, zda jednal ve stavu nutné obrany podle § 13 tr. zák. Podmínkou užití tohoto ustanovení je, že někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, a dále, že taková obrana není zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. V tom, že podmínky nutné obrany v případě jednání obviněného J. splněny nebyly, se shodují jak krajský (viz str. 18-19 odůvodnění jeho rozsudku), tak vrchní soud (str. 4). Tento závěr považuje za správný i Nejvyšší soud. Krajský soud důvodně vyzdvihl, že obviněný neutrpěl při incidentu závažnější poranění. Žádné z nich nedosahovala charakteru ublížení na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku. Jednalo se o tržné ranky, odřenyiny, lehké vpáčení jednoho řezáku po ráně pěstí do obličeje, tržná ranka na lokti připouštěla možnost, že byla způsobena kousnutím psem, nebylo to však možno určit s jistotou. Jejich bolestivost podle znaleckého posudku nebyla velká. Poškozený nebyl nijak ozbrojen, jeho předchozí aktivita v potyčce s obviněným se omezila na strkání, přetahování (sám poškozený měl ovšem na krku stopy intenzivního násilí, které jsou jistě lépe vysvětlitelné rdoušením v průběhu potyčky než oživovacími pokusy) zahrnující pád na zem, nejzávažnější tak byly dva údery pěstí do obličeje. Jak zcela opodstatněně konstatoval krajský soud, šlo o zranění typická pro běžnou potyčku, z ničeho nelze dovozovat, že by obviněnému v jejím důsledku hrozila závažnější újma na zdraví, natož snad smrt. Poškozený neměl nad obviněným zjevnou fyzickou převahu, byl starší, zatímco obviněný byl ozbrojen pistolí a navíc jako policista a člen zásahové jednotky školen pro boj zblízka, aby si v obdobných situacích uměl poradit. To, že byl obviněný nebojácným postojem poškozeného částečně zaskočen a dostal se na okamžik do pasivního postavení, jej nijak neopravňovalo k tomu, aby poškozeného usmrtil. Tvzení obviněného, že mu snad smrtelné nebezpečí hrozilo, lze vykládat jako jeho obhajobu, která je ovšem v rozporu s objektivně zjištěnými skutečnostmi, jakými jsou fakt, že v době střelby nebyl obviněný ani s poškozeným, ani se psem v kontaktu. Pes již ve finální části potyčky do ní nezasahoval, byl od jejich aktérů vzdálen (viz výpověď svědka J. P. a výsledky balistické expertízy). Obviněný nebyl zjevně nijak bezprostředně ohrožován. Proto i závěry znaleckého posudku užívající nepřiliš exaktní termín „smrtelný strach“ jsou zjevně v rozporu s reálnou situací, v níž se obviněný objektivně nalézal. Jakkoli tedy obviněný v rámci své obhajoby tvrdí, že se obával o svůj život, nižší soudy správně uzavřely, že toto jeho vidění perspektivy potyčky bylo zcela subjektivní a přehnané, nebylo opřeno o žádné reálné skutečnosti. Závěr o tom, že i obviněnému muselo být zcela zjevné, že způsob jeho obrany střelbou do trupu poškozeného je naprosto nepřiměřený nebezpečí, které mu z potyčky hrozilo, shledává i Nejvyšší soud dostatečně podložený.

V této souvislosti Nejvyšší soud dodává, že ilustrativní pro způsob obhajoby obviněného je jeho tvrzení, že byl napadán psem a obával se proto o svůj život. To by se v obecné poloze, jakož i s přihlédnutím k tomu, že se jednalo o plemeno, které by bylo s to ohrozit člověka na životě, mohlo jevit jako přijatelné vysvětlení jeho jednání. V konkrétním případě ale nebylo provedenými důkazy zjištěno, že by jej pes jakkoli razantněji napadl - zde lze poukázat především na výpověď svědka J. P., který měl pro pozorování incidentu ideální výhledové možnosti a o jejíž věrohodnosti nevznikají pochybnosti. Svědek popsal průběh potyčky zcela objektivně, včetně té její části, kdy poškozený udeřil obviněného pěstí a později ho strčením povalil na zem. Tento svědek však (v souladu s dalšími důkazy) popsal i chování psa, který se k obou aktérům blížil jen v úvodu incidentu, ale v době střelby již do jejich potyčky nijak nezasahoval, stál opodál a poté co byl výstřelem obviněného ze střední vzdálenosti zasažen, odběhl do boudy (kde byl také podle protokolu o ohledání místa činu nalezen uhynulý).

Obdobně obviněný evidentně zveličuje charakter útoku poškozeného a tím i nebezpečí, které mu z něj hrozilo. Správně oba soudy při hodnocení výpovědi obviněného vyzdvihly i minimální časové rozpětí mezi úvodním výstřelem, kterým obviněný zasáhl poškozeného do nohy, a následujícím zásahem do trupu. Takový minimální časový předěl svědčí pro závěr, že obviněný se ani nezajímal o to, zda úvodní výstřel odradí poškozeného od případného pokračování v potyčce a ihned přistoupil k výstřelu, který měl mít fatální následky. Znovu nutno opakovat, že ke střelbě došlo v době, kdy obviněný sice upadl na zem, ale poškozený na něj nijak bezprostředně neútočil. To lze dovozovat i z toho, že obviněný stačil po tomto pádu vytáhnout pistoli z ledvinky uzavřené zipem, natáhnout ji a vystřelit, což si nepochybně vyžádalo určitý čas. Pokud by poškozený skutečně měl tendenci na obviněného dále útočit, pak mu tento časový úsek poskytoval dostatečnou možnost k pokračování v útoku. I zde však panuje shoda s výpovědí svědka J. P., podle níž poškozený v této části potyčky již zůstal stát na místě.

Lze proto v tomto ohledu shrnout, že šlo ze strany obviněného buď o účelovou obhajobu či jeho ryze subjektivní hodnocení inkriminované situace, které však bylo zcela zjevně v rozporu s jejím reálným průběhem, což mohlo být způsobeno jednak ovlivněním alkoholem, jednak překvapením obviněného z toho, jak poškozený na jeho provokaci bryskně zareagoval. Žádná z těchto skutečností však nedovoluje dovodit závěr, že jednal za splnění podmínek ust. § 13 tr. zák., tj. v tzv. nutné obraně. Námitky domáhající se takového posouzení jednání obviněného proto shledal Nejvyšší soud zjevně neopodstatněné.

Shodně tomu bylo i s výhradami vůči popisu skutku ve výroku rozsudku vrchního soudu, který podle dovolatele neobsahuje znaky trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., zejména pro údajnou absenci znaků úmyslného zavinění podle § 4 písm. b) tr. zák., které mu vrchní soud klade za vinu. Na tuto námitku navazovala další dovolací námitka, podle níž vrchní soud dospěl k odlišnému právnímu posouzení jednání obviněného na podkladě vlastního hodnocení důkazů provedených před soudem krajským, což trestní řád nepřipouští.

Pokud jde o skutkovou větu, jejím účelem není, aby opakovala znaky tzv. věty právní. Ta v případě trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. zní „kdo úmyslně usmrtí jiného“ a z obsahu skutkové věty má být zřejmé, že tyto znaky pachatel naplnil. Přitom znak „úmyslně“ v tomto případě (viz odůvodnění rozsudku vrchního soudu str. 5) naplnil obviněný ve formě úmyslu nepřímého ve smyslu § 4 písm. b) tr. zák., tj. že „věděl, že svým jednáním může způsobit porušení zájmu chráněného trestním zákonem, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn“.

Vrchní soud pak ve skutkové větě svého rozsudku uvedl, že obviněný „... v průběhu potyčky úmyslně použil vůči L. Li legálně drženou střelnou zbraň značky Glock ráže 9 mm tak, že na něho ze vzdálenosti 50 až 150 cm dvakrát vystřelil a zasáhl ho nejprve do nohy, poté do hrudníku, čímž mu způsobil průstřel levého bérce dolní končetiny a průstřel levého hrudníku, pronikající srdcem a způsobující vnitřní krvácení, na jeho následek L. L. téhož dne zemřel.“

I když vrchní soud neuvádí ve skutkové větě explicitně slova „v úmyslu jej usmrtit“, jak již bylo řečeno shora, jednalo by se o duplicitu ve vztahu k větě právní. Podstatné je ale to, co pak vrchní soud rozvíjí v odůvodnění svého rozsudku, a sice že již z toho, že obviněný úmyslně vystřelil na poškozeného ze vzdálenosti 50-150 centimetrů pistolí ráže 9 mm tak, aby jej zasáhl do hrudníku, lze jednoznačně dovozovat jeho (přinejmenším) srozumění s tím, že tím zasaženou osobu usmrtí. Je notoricky známo, že v hrudníku jsou uloženy srdce, plíce a

hlavní žíly a tepny, jejichž průstřel znamená bezprostřední ohrožení života zasažené osoby, přičemž je prakticky vyloučeno, aby při průstřelu hrudníku nedošlo k průstřelu některého z uvedených orgánů. To, zda zasažená osoba přežije, pak závisí na okolnostech, jež pachatel není s to ovlivnit ani předpokládat. Nejvyšší soud proto shledává popis skutku obsažený ve skutkové větě rozsudku vrchního soudu jako zcela vystihující znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. spáchanu zaviněním ve formě nepřímého úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák.

Poslední námitka dovolatele tvrdila, že odvolací soud hodnotil důkazy provedené před soudem prvního stupně odlišně od soudu krajského, aniž by je sám provedl, což trestní řád nepřipouští (viz § 259 odst. 3 tr. ř.). I když obecně nelze procesní námitky tohoto typu uplatňovat prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který je určen k nápravě nesprávného hmotně právního posouzení skutku, v důsledku judikatury Ústavního soudu lze ve výjimečných případech připustit prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu i nápravu procesních pochybení. Ta ovšem musela být tak zásadního rázu, aby zakládala porušení některé z esenciálních zásad spravedlivého procesu (princip fair trial), které by vyústilo i v pochybnosti o správnosti hmotně právního posouzení skutku. K takové situaci však podle zjištění Nejvyššího soudu v posuzovaném případě nedošlo.

I když právní posouzení jednání obviněného v rozsudcích krajského soudu (kvalifikováno jako zločin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, odst. 5 trestního zákoníku, tj. zák. č. 40/2009 Sb. ve znění předpisů pozdějších) a vrchního soudu (trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák.) se příkře liší, lze souhlasit s vrchním soudem, že ten vycházel ze skutkového stavu zjištěného krajským soudem. Vrchní soud totiž pouze odlišně posoudil zjištění krajského soudu po právní stránce, což trestní řád nevylučuje, když podmínkou tohoto postupu je, že obviněný byl na takovou možnost upozorněn, aby tomu mohl přizpůsobit svou obhajobu (v posuzované věci došlo k takovému upozornění v průběhu hlavního líčení před krajským soudem).

První rozdíl mezi oběma verdikty spočívá v rozdílném posouzení zavinění obviněného J., které je ovšem otázkou právní (viz č. 60/1972 sb. rozh. tr.). Krajský soud sice v úvodní části skutkové věty uvádí formulaci, že obviněný se činu dopustil „s vědomím možného způsobení těžké újmy na zdraví“, v její další části jeho zavinění konkretizuje tak, že proti poškozenému „úmyslně použil střelnou zbraň tak, že na něho ze vzdálenosti nejméně 1,5 metru vystřelil a zasáhl jej nejprve do nohy a pak do hrudníku., čímž mu způsobil průstřel hrudníku pronikající srdcem, na jeho následky L. L. zemřel“. Z druhé části skutkové věty lze dovozovat přinejmenším srozumění obviněného s tím, že poškozeného usmrtí. Tomu ostatně koresponduje i argumentace krajského soudu v odůvodnění rozsudku na str. 20, kde uvádí, že při použití střelné zbraně tohoto kalibru si obviněný musel být vědom, že tak může způsobit těžší následek, tedy závažnou újmu (aniž by jakkoli tyto pojmy specifikoval v podobě některé z alternativ těžké újmy podle § 122 odst. 2 tr. zákoníku). Dále Krajský soud uvádí, že jelikož obviněný střílel z blízkosti, musel předvídat, že může dojít i ke smrti poškozeného. I zde jde o definici zavinění ve formě nepřímého úmyslu, když definice nedbalostního zavinění by vyžadovala uvedení konkrétních okolností, z jejichž existence obviněný dovozoval, že k usmrcení poškozeného nedojde. Žádné takové okolnosti však rozsudek krajského soudu ve výroku ani v odůvodnění neuvádí.

Vrchní soud při právním posouzení jednání obviněného vycházel ze shodných skutkových zjištění jako krajský soud, tj. že obviněný vystřelil, znaje parametry a účinnost pistole na krátkou vzdálenost do hrudníku poškozeného. Nejvyšší soud sdílí závěr vrchního soudu, že za

této situace musel být obviněný přinejmenším srozuměn s tím, že takto může obviněného usmrtit a pro takový případ s tím byl srozuměn.

Druhý rozdíl spočíval v posouzení otázky, zda se obviněný uvedeného jednání dopustil v takovém psychickém stavu, který lze posoudit jako „silné rozrušení ze strachu a zmatku“, které by dovolovalo posoudit jeho jednání podle privilegované skutkové podstaty, ať již jako zločin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a odst. 3, odst. 5 tr. zákoníku, resp. jako zločin zabití podle § 141 odst. 1 tr. zákoníku.

V obou případech jde o nové skutkové podstaty, které předchozí úprava podle trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb. ve znění předpisů pozdějších) neznala. Oběma uvedeným skutkovým podstatám je společné, že postihují pachatele mírněji než pachatele klasické vraždy nebo ublížení na zdraví a to právě s ohledem na psychický stav, ve kterém se činu dopustil.

Vzhledem k tomu, že obě skutkové podstaty jsou součástí zákona teprve od 1. 1. 2010, judikatura v podobě rozhodnutí publikovaných ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu k nim zatím neexistuje. Při výkladu některých pojmů v nich obsažených je proto nutno vycházet vedle běžných forem výkladu i z Komentáře k trestnímu zákoníku, případně důvodové zprávy k zákonu č. 40/2009 Sb. a v případě obou zmíněných ustanovení i z důvodové zprávy k jeho novele zákonem č. 306/2009 Sb., neboť ta významně změnila znění obou z nich.

Podstatné pro výklad pojmu „v silném rozrušení ze strachu a úleku“ je, že ne každé úmyslné usmrcení jiného spáchané v silném rozrušení ze strachu a úleku má být v souladu se smyslem tohoto ustanovení posouzeno mírněji podle privilegované skutkové podstaty § 141 (event. § 146a) tr. zákoníku. Rozhodné pro posouzení naplnění tohoto znaku je i navazující znění skutkové podstaty pokračující slovy „nebo jiného omluvitelného hnutí mysli“. Z toho lze dovodit, že samotné jednání v silném rozrušení ze strachu a zmatku k mírnějšímu posouzení nestačí, neboť toto jednání musí být naroveň jinému omluvitelnému hnutí mysli. To ostatně plyne i z obou důvodových zpráv. Lze totiž připustit, že například i pachatel, který zastřelí policistu, který jej přistihl při vloupání a snaží se jej zadržet, se činu dopustil v silném rozrušení ze strachu (že bude dopaden), úleku nebo zmatku. Je ovšem zřejmé, že nepůjde o případ, který by měl zákonodárce v úmyslu postihovat mírněji. Mělo by tedy jít o lidsky pochopitelnou (omluvitelnou) reakci pachatele, která dovoluje na jeho počínání hledět s určitou shovívavostí (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II, Komentář, 1. vydání, Praha, C. H. Beck, 2010, str. 1327). Omluvitelné hnutí mysli by mělo navazovat na podněty mimořádné intenzity, nelze za ně však považovat jednání poškozeného, které obviněný sám svým nepřístojným chováním vyprovokoval. V posuzovaném případě šlo nejdříve o provokování psa a vzápětí o konfrontační chování obviněného vůči poškozenému. Obviněný měl dost času zanechat dráždění psa, případně celou záležitost urovnat s poškozeným omluvou. V jednání poškozeného L. pak bezpochyby nebude možno vzhledem k uvedeným okolnostem spatřovat ani tzv. „předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného“, které by rovněž umožňovalo posouzení jednání obviněného podle privilegované skutkové podstaty. Znovu lze shrnout, že obviněný v průběhu potyčky, kterou sám cíleně vyprovokoval, kdy mu zjevně nehrozilo vážnější nebezpečí zranění či jiné újmy, ač policista, reagoval zcela neadekvátně, a neozbrojeného poškozeného na místě zastřelil. Jak již bylo řečeno výše, jeho prezentace konfliktu a nebezpečí, které mu mělo hrozit, je zjevně nadsazená, neodpovídající reálné situaci, což mu přes veškerý afekt muselo být zřejmé.

Krajský soud ostatně ve skutkové větě svého rozsudku ani žádné okolnosti charakterizující

duševní stav obviněného neuvedl. O těch se blíže zmiňuje až na str. 20 odůvodnění rozsudku, kde vyslovuje (ovšem chybný) názor, že rozrušení, strach, úlek či zmátek je (sám o sobě) omluvitelnou pohnutkou. Tento názor je v rozporu se smyslem ust. § 141, resp. § 146a tr. zákoníku, tak jak jej Nejvyšší soud vyložil výše, neboť rozšiřuje jejich aplikaci na všechny případy, kdy pachatel jedná v takovém duševním stavu. Musí se však jednat jen o ty případy, kdy strach, úlek či zmátek zasluhují shovívavější posouzení, jsou omluvitelné a zasluhují si tedy mírnější potrestání (k této problematice srovnej též Hořák, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie, 2009, č.10). Toto pochybení ve výkladu pojmu skutkové podstaty § 146a, resp. § 141 tr. zákoníku však Vrchní soud v Praze svým rozsudkem napravil, přičemž změnu právní kvalifikace adekvátně zdůvodnil (viz str. 5 jeho rozsudku). Ani námitka dovolatele, že vrchní soud hodnotil důkazy jinak, resp. vycházel z jiného skutkového stavu, než který zjistil krajský soud, se tedy nejví Nejvyššímu soudu podložená.

Z pohledu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. proto Nejvyšší soud shledal dovolání zjevně neopodstatněné.

Obviněný ve svém dovolání uplatnil rovněž dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. a to v jeho druhé alternativě. Ta měla spočívat v tom, že v řízení předcházejícím napadenému rozhodnutí byl dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Stanovisko Nejvyššího soudu k naplnění tohoto dovolacího důvodu v druhé alternativě se plně odvíjelo od shora zmíněného negativního stanoviska Nejvyššího soudu k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

IV.

Nejvyšší soud proto ze shora uvedených důvodů posoudil dovolání obviněného J. J. jako zjevně neopodstatněné a jako takové je odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Toto rozhodnutí učinil Nejvyšší soud v souladu s ust. § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Poučení: Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 25. srpna 2010

Předseda senátu:
JUDr. Robert Fremr